

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2016

YEARBOOK

2016

ГОДИНА 7

VOLUME VII

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2016
YEARBOOK

ГОДИНА 7

VOLUME VII

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

доц. д-р Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Виолета Димова

доц. д-р Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

доц. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Цанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Беканович – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Сузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија
проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска, доц. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, доц. д-р Даринка Маролова, лектор д-р Весна Коцева, виш лектор м-р Снежана Кирова, лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор м-р Надица Негриевска, лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)

лектор м-р Биљана Петковска, лектор м-р
Крсте Илиев, лектор м-р Драган Донеv
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. факс 201, 2000 Штип
Р. Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD— University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD— University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kkona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neofilt Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD, Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Ass. Prof. Darinka Marolova, PhD, lecturer Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva, MA, lecturer Nadica Negrievska, MA, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasova

(Macedonian language)

lecturer Biljana Petkovska, lecturer Krste

Iliev, lecturer Dragan Donev

(English language)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Јазик

- Марија Кусевска, Билјана Ивановска, Нина Даскаловска**
ГОВОРОТ НА ИЗУЧУВАЧИТЕ НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК
НАСПРЕМА ГОВОРОТ НА РОДЕНИТЕ ГОВОРТЕЛИ 7
- Марија Леонтиќ**
МЕСТОТО И УЛОГАТА НА ТУРСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ
ВО ИСТОРИСКИОТ РАЗВОЈ НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК..... 17
- Даринка Маролова**
СИНТАКСИЧКА ПОВЕЌЕЗНАЧНОСТ 27
- Светлана Јакимовска**
КОН ПРЕВОДОТ НА „ЛЕНКА“ ОД КОЧО РАЦИН НА ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК 33

Книжевност

- Толе Белчев, Александра Трајанова**
НАРАТОРИТЕ И НАРАТЕРИТЕ ВО РОМАНОТ
„БАБАЦАН“ ОД ЖИВКО ЧИНГО..... 47
- Снежана Петрова**
THE ORIGINALITY OF DRAMATIC ACTION (dispositio) 61
- Ева Ѓорѓиевска**
ИДЕНТИТЕТОТ НА АЛБЕРТИНА ИЛИ ЗА НЕДОЛОВЛИВАТА
СТВАРНОСТ КАЈ ПРУСТ 71
- Толе Белчев, Ранко Младеноски**
„МАКЕДОНСКА КРВАВА СВАДБА“ –
НОВИ ИНТЕРПРЕТАТИВНИ АСПЕКТИ..... 85

Методика

- Весна Продановска Попоска**
УЛОГАТА НА ПРАВИЛНИОТ ИЗГОВОР ПРИ КОМУНИКАЦИЈАТА
НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК ИЗУЧУВАН КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК 97

ИДЕНТИТЕТОТ НА АЛБЕРТИНА ИЛИ ЗА НЕДОЛОВЛИВАТА СТВАРНОСТ КАЈ ПРУСТ

Апстракт: Употребата на меморијата како средство за структурирање на литературниот текст, преплетувањето на минатото со сегашноста, подвојувањето на раскажувачкиот субјект, претставувањето на ониричките состојби на духот и телото се некои од својствата кои го одбележуваат делото на Пруст. Но, доколку сегментите на минатото и атмосферата на сонот го фрагментираат сеќавањето на нараторот, со ликот на Албертина фрагментарноста станува одлика на перцепцијата обременета од копнежот. Во текстот кој следи ќе се задржиме на анализа на ликот на Албертина преку чие постепено создавање може да се согледа прустовата поетика на недоловливост.

Клучни зборови: *Албертина, идентитет, време, поетика на недоловливост*

Eva Gjorgjievska, PhD²

THE IDENTITY OF ALBERTINE OR THE INREACHABLE REALITY IN PROUST

Abstract: The usage of memory as a way of structuring the literary text, the interweaving of the past with the present, the division of the narrative subject, the dreamlike states of mind and body are some of the properties of Proust's work. But if the segments of the past and the oniric atmosphere fragmented the narrator's memory, with Albertine the fragmentation becomes a feature of the perception tainted by lust. In the text that follows we will focus on the analysis of the character of Albertine through whose gradual creation can be seen the Proust's poetics of unreachable.

Keywords: *Albertine, identity, time, poetics of unreachable.*

¹ Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Македонија

² Faculty of philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia

Вовед: Поетиката на недоловливост изразена преку перцепцијата

Албертина е еден од оние ликови во романот *Во потрага по загубеното време* претставени преку најголема фрагментност, недовршеност, недоследност, некохерентност: од моментот на нејзиното пројавување како дел од недостижната група на девојчиња, кога визуелното поле на нараторот тешко може да ја идентификува одделно од останатите девојчиња, преку лагите кои според нараторот ги кријат забранетите задоволства на Албертина, па сè до нејзиното исчезнување и нагла смрт која на симболичен начин ја означува конечната неможност таа да се поседува... Силниот копнеж кој е основен во доживувањето и дефинирањето на Албертина од страна на нараторот придонесува за бескрајното продлабочување на слоевите од значења кои се поврзани со нејзиното битие. Во делот кој следи ќе се задржиме на анализа на ликот на Албертина преку чие постепено создавање во циклусот романи од Пруст може да се согледа неговата поетика на недоловливост.

Албертина како лик се појавува во третиот том на делото насловен *Во сенка на младите девојки во цут* и е дел од сеќавањата на Прустовиот наратор кои започнуваат како негов адолесцентски восхит за да продолжат во критични и прогонливи сомнежи кон крајот. За Пруст фрагментарноста станува одлика на перцепцијата обременета од копнежот. Нестабилноста која се јавува помеѓу јавето и сонот, минатото и сегашноста, кај Пруст се надоврзува на визуелното поле кое го зафаќа доменот на недостижниот субјект. Претставена за првпат во толпата од девојчиња кои во брзина надоаѓаат долж морето и кои преку своите гестови и крици се своевиден морски ураган кој го антиципира идното расположение на нараторот, сликата за Албертина ќе се кристализира постепено. Без семејство и без наследство, Албертина како сираче ќе го најде своето уточиште и згрижилиште единствено во симболичната територија на *Гомора*. Недефинираноста на идентитот на Албертина, кој подоцна ќе се покаже во сите аспекти на нејзиниот опис, името, потеклото, статусот, минатото, е присутен уште на почетокот во нејзиното визуелно портретирање. Групата девојчиња која надоаѓа како фурија е претставена само преку делови: „ги гледав само неколку секунди без да се осмелам да го фиксирам погледот во нив, така што сè уште не можев да индивидуализирам ниту една од нив. Освен онаа чијшто прав нос и темна кожа правеше контраст помеѓу другите (...) една само преку нејзините силни, тврдоглави и насмеани очи; друга преку нејзините образи каде што руменилото беше со таква медена боја што потсетува на гераниум; (...) гледав како се појавуваат едно бело овално лице, црни очи, зелени очи, не знаев дали се истите тие кои пред малку ме шармираа, не можев да ѝ ги припишам на некоја која би ја издвоил од другите и би ја препознал“ (Proust, *JFF* : 1988, 356). Албертина е вклучена во посебен вид на естетика која се карактеризира со брзина и процесуалност, со фрагментација на делови од идната сложувалка,

со недоловливост и нецелосност. Ученичка на импресионистичкиот сликар Елстир, и фигурата на Албертина ќе стане дел од естетиката на импресионизмот. Погледот на нараторот е константно обременет од копнежот, што придонесува и сликата која се појавува пред него да е во целосна диспензираност: тој гледа фрагменти, очи, образи, но сè уште не може да идентификува девојчиња.

Името на Албертина е подеднакво далечно, недефинирано и непостојано како и сите останати аспекти на нејзиниот идентитет. Но, тоа е исто така и ознака која постепено буди различни асоцијации кај нараторот. Првото поврзување со семејството Бонтем како нивна внука го остава индиферентен, но ја категоризира Албертина во одредена деградирана рамка, додавајќи ѝ ги негативните одлики на нејзината тетка. На плажата, при првото видување и без да знае дека тоа е истата Албертина, девојчето побудува копнеж и нуди престиж кој е изземен од секаков контекст на општествено категоризирање. Сосема рамнодушен денес кон она по кое ќе чезнее утре, нараторот го дели различна страст од Албертина преку Бонтем до Симоне. Симоне веќе ја означува неговата западнатост во слатката замка на страста, името Албертина Симоне е она кое само по себе ќе предизвика сласт и кое не се поврзува со некоја конкретна девојка, но за кое постои претпоставката дека ѝ припаѓа не на која било, туку на најубавата меѓу девојчињата. Ако името на Германтови прави да опстојува вкусот на оранжадата помеѓу неговите слогови, името на Албертина е симптоматично, предизвикувачко, но секогаш на извесна далечина како од историјата, така и од приказната.

Албертина не престанува да покажува различни аспекти на нејзиното битие, во толкава мера се мултиплицира нејзината идентификација. Во моментот на средба кај сликарот Елстир, Албертина е сосема поинаква девојка од онаа нескротлива и дива велосипедистка која нараторот ја среќава првиот пат на плажата. Нејзиниот вокабулар вклучува избрани термини, нејзината тоалета од спортска преоѓа во елегантна, нејзините критички ставови во однос на останатите девојки од плажата се искажани со цел да ја дистингираат како софистицирана млада дама која е на рамништето на елстировите пријатели. Но, не за долго. Надвор од споменатиот контекст, Албертина повторно се враќа на своите навики и начини на експресија, повторно лудува по плажите и говори на сленг. По неколку утра, на врнежлив ден, нараторот ја среќава Албертина кога истата е целосно преокупирана со спортот: голф, јавање коњ, танцување. Менувајќи ги исто така нијансите од бои на нејзиното лице, виолетова, розова, кафеава, Албертина содржи едно по друго аспекти на тага на егзилантка, на радост, на маче кое сака да си игра или пак на сензуалност, речиси бесрамност. Времето ќе одминува и Албертина од недофатлива сирена ќе стане негова затвореничка, но допирот повторно ќе го изневери визуелното поле на нараторот. Речиси легендарната и секому позната сцена на одбиениот мајчин бакнеж во Комбре се расчленува во толкава мера на милион парчиња низ романот, така што нејзините сегментии ќе бидат присутни во вид на реминисценции со сменета форма. Имено,

кога во Балбек нараторот ќе се обиде да ја бакне Албертина, негоиот бакнеж ќе биде исто така одбиен како што тоа беше во случајот со одбиениот бакнеж од неговата мајка за време на посетата на Сван во Комбре.

Да се создаде приказна за Албертина

Откако Албертина станува дел од животот на нараторот, портретот на Албертина продолжува да се гради преку приказната која таа ја создава за себе и која е обременета од лаги. Лагите на Албертина се надоврзуваат една на друга како механизам со фиоки, при што нејзината стратегија се однесува на тоа да го отргне сомнежот од своите грешки, без притоа да го пресметува ефектот од ситуацијата која ја конструира преку своето лажење. Гневот кон Марсел кој не престанува со своите анкети ја става во нови испади поради кои е принудена да ги побива претходните лаги, за на крајот да не знае за која вистина е најповолно да се одлучи. Албертина ја носи својата вина, се извинува таму каде што не е неопходно поради совеста која ја гризе, но слепото верување на нараторот кој од секоја нова приказна ѝ придодава карактерни својства, подеднакво ја иритира. Невозможност да мисли на повеќе нешта, употребата на лагата која бара силни рационални ангажмани, ја носи Албертина во стапици од кои може да се спаси само ако поради добра волја испитувањата на Марсел запрат. Неспособноста да се создаде совршено аргументиран дискурс кој ќе биде лажен, но и веродостоен по себе, без празнини и некохерентност во приказната е клучен во дискурзивното портретирање на ликот на Албертина.

Од тој момент секој збор, гест или постапка на Албертина претставува претекст за сомнеж. Односот на Албертина кон девојките за кои се претпоставува дека се носителки на порок би бил клучен за нараторот да заземе став кон нејзината потенцијална изневера. Но, Албертина и во овој случај останува со докрај амбивалентни ставови кои можат многукратно да се толкуваат, а исто така чест е случајот таа да ги порекнува сопствените ставови изречени во краток временски рок. Не можејќи во миг да создаде аргументиран говор, Албертина изнесува ставови кои во само еден аспект ја извлекуваат од замката. Што се однесува до нараторот, тој е вплеткан во вистинска игра на познание и негово отсуство, во обидот да воспостави контрола врз нејзините копнежи и во постојаната недофатност на Албертина.

Станувајќи речиси жртва на постојани испитувања, Албертина постепено се здобива со поглед кој е импрегниран со сивило, додека пак нејзината волја се пасивизира. Копнежливиот поглед кој го имаше на почетокот подоцна доловува само незаинтересираност и тага. Но, тоа не е доволно за да стивне немирот на нараторот. Или како што наведува Бекер: „ако погледот не изразува повеќе ништо, тоа значи дека нешто потиснува!“ (Becker : 2012, 63). Ако кај Албертина повеќе не се забележува првичниот сјај, тоа не значи за Марсел дека таа го

загубила интересот за реализација на своите желби, туку или го потиснува, што создава тага и чезнење или пак умее вешто да го прикрива копнежот и да изнајде нов начин на кој ќе ги наметне своите лаги. Тоа е истиот оној поглед кој брзо се трансформира во тагување кога Албертина е спречена да го упати кон објектите на нејзината желба: „Во моментот кога се појавија г-ца Блох и нејзината братучетка, во очите на мојата пријателка помина она брзо и длабоко внимание кое ѝ даваше на младата игрива девојка сериозен изглед, речиси страшен, кој потоа ја оставаше тажна. Но Албертина веднаш потоа го сврте кон мене нејзиниот поглед кој сепак остана неподвижен и сонувачки“ (Proust, *JFF*: 1988, 197-8)

Првичната сцена на напуштањето од неговата мајка преокупирана со приемот на Сван, кое предизвикува анксиозност кај малиот Марсел, ќе се повторува во текот на раскажувањето, добивајќи притоа различни облици. Сепарација ќе ја обележи секоја од афективните релации на нараторот кои ќе пронајдат идентичност во љубовната посветеност кон Албертина. Ваква сцена ќе се одигра за време на престојот на Марсел во Донсиер, во посета на Сан Лу кој е на отслужување на воениот рок, кога на телефонскиот апарат ќе го чуе гласот на неговата баба. Сцената истовремено претставува воведување на современите технологии во делото на Пруст и како ново искуство ја исполнува сцената со емотивен и афективен набој. Присуството на гласот во физичко отсуство на личноста наместо да претставува доближување, всушност, го акцентира оддалечувањето, неможноста да се оствари близината, потсетува на некоја загуба која е всушност антиципација на неизбежната загуба на сите оние кои во одреден период од животот се негува некаква наклонетост. Гласот во слушалката е едно навестување за смртта на бабата која треба да следи во наредниот том, но исто така и навестување на конечната загуба на Албертина. Исполнетоста со тага, следењето на другиот од кого не останува ништо друго освен сенка или само глас, само сеќавање, е еден од сентиментите кои ќе го обележат подоцна и неговиот престој на тагување во Венеција.

Пруст отвора нова тематика која се однесува на несвесната привлечност кон личноста која останува засекогаш туѓа за него. Од една страна тој сака да ја знае вистината за Албертина, но од друга како да сака да го споделува задоволството кое не е предиспониран да го осознае. Или како што наведува Жак Дубоа: „Патување на копнежот. Албертина воведува мобилно либидо чиешто одвивање не може да се контролира. Тоа либидо е насекаде и никаде, бега од правилата, од класирањето, од именувањето (...) Она што го вознемирува Пруст кај Албертина е што таа, двојно жена, му се измолкнува. Практично таа никогаш не е таму; или никогаш вистински таму; или целосно таму во исто време како и на друго место. Но онтолошки исто така: таа му е радикално туѓа и затоа неспознатлива“ (Dubois: 1997, 93). Единствениот момент во целото дело кога нараторот чувствува дека може да ја поседува Албертина се случува кога ќе

ја затекне како спие на неговиот кревет уморна од претходната прошетка низ Париз. Момент кога Албертина е на стадиум „на несвесниот живот на билките, на дрвјата“, кога свеста е сосема исклучена, кога престануваат нејзините тајни и исчезнува можноста да ги сосредоточи мислите врз нешто друго што не се однесува на нараторот. Таквата целосна наивност и предаденост на нараторот, непосредувањето на мисли кои се однесуваат на нејзиниот живот подалеку од него, создава пред Марсел илузија за моментално непостоење на туѓа свест пред него, симболично непостоење на алтеритетот на другиот. Само како единствен кој во овој момент ја одржува свеста за реалноста, нараторот е оној што го има чувството на доминација над идентитетот на Албертина: „Нејзиниот сон ја реализираше во некоја мера можноста за љубов; сам, можев да мислам на неа, но таа ми недостигаше, не ја поседував. Кога беше присутна, ѝ зборував, но бев премногу отсутен за да можам да мислам. Кога спиеше, не морав повеќе да ѝ зборувам, знаев дека веќе не ме гледа, не морав повеќе да живеам на површината... имајќи ја пред очи, во раце, имав впечаток дека ја поседувам во целост како што не можев да ја имам кога беше будна. Нејзиниот живот ми беше потчинет, таа го испушташе кон мене нејзиното лежерно издишување“ (Proust, *La Prisonnière* : 1988, 62).

Нагласеноста на сензуалноста на Албертина доаѓа до израз на посреден начин, во моментот кога за време на престојот во станот на Марсел во Париз, едно утро заедно ги слушаат имињата на храната извикувани од луѓето кои ја нудат на пазарите. Разни видови риби, зелка, моркови во крем и останата храна го дразни непцето на Албертина и предизвикува кај неа моментална сласт и копнеж за вкусување на споменатите продукти: „она што ми се допаѓа кај храната која ја извикуваат надвор е дека нешто што е чуено, како рапсодија, ја менува својата природа и се упатува кон моето непце. За сладоледите... секогаш кога ги јадам, храмови, цркви, обелиски, карпи, како цела една питорескна географија да гледам пред мене чии споменици од боровница или од ванила ги претварам во свежина на моето грло“ (Proust, *Pr* : 1988, 120). Токму таа страна на Албертина треба да го означи периодот на зрелата, а воедно и телесната љубов со нараторот, во почетокот на нивниот заеднички живот, пред да стане негова несреќна затвореничка. Храната го симболизира задоволството, свежината, радоста која стои наспроти тешките интелектуални оптоварувања и која едноставно ја симболизира леснотијата на животот и младешкото уживање. Албертина е субјект на жедба и пред да стане депресивна девојка во потрага по забранети задоволства, нејзиното уживање со чуената храна претставува сублимација на желбата, нејзиното исполување во рамките на дозволеното. Но, сепак, идејата за Албертина како девојка која носи силен потенцијал за предаденост кон хедонизмот и сластите на телесното е несомнена. Таа истовремено ги симболизира здравјето и виталноста, добрата физичка форма и храброста за експериментирање со различни вкусови типична за младоста.

Во апартаментот на Марсел во Париз, Албертина не е само затвореничка, скриена од очите на другите и должна да нуди задоволство ексклузивно на Марсел, туку нејзината слобода е ускратена и на друг план. Албертина не само што ја губи можноста за слободно уживање на копнежот, туку на некој начин станува проект направен по волјата на другиот. Имено, во толкава мера Марсел инвестира во нејзиниот интелектуален развој и стекнувањето на вкусот, - иако самиот тој наведува дека е сосема рамнодушен во поглед на духовните квалитети на жената, - што Албертина полека губи од своите првобитни својства за да стане култивирана дама која ќе одговара на барањата на Марсел. Марсел ја опсипува Албертина со подароци и фустани со цел „да го направи нејзиниот живот попријатен и нејзиниот затвор поубав“ (Proust, *La Prisonnière* : 1988, 354). Постепено Албертина започнува да формира колекција од сребро која од една страна го означува развојот на нејзиниот вкус, но од друга страна претставува начин да се потопи тагата на заробеничката, еден вид сублимат кој носи „трпение, генијалност, носталгија, потреба од заборав, на кои се предаваат затворениците“ (Proust, *La Prisonnière* : 1988, 355). Тој симптоматичен напредок на Албертина, тоа артифициелно градење на нејзиниот иден идентитет води во негативен правец. Од првичното девојче кое ужива во сласта на изговорената храна, до затвореничка која полека акумулира тага во погледот и која во секој момент е подготвена да замине, „таа беше само тешка затвореничка од која сакав да се ослободам“. Таа прогресивна депресивност на затвореничката ќе биде и симболично окончана со нејзината смртта, која може да биде интерпретирана и како самоубиство.

Временската дистанца која ги одвојува ликот на Марсел и функцијата на нараторот треба да додаде мала ирониска нота на неговото дејствување. Марсел не е оној кој ја знае содржината на приказната во моментот додека ја живее, но ќе видиме дека ни нараторот не е оној кој го поседува целосното и неприкосновено знаење за вистината. Единствено времето ќе му дозволи да изврши извесни истражувања на вистината и да размисли подлабоко за минатите случувања, но никогаш да не дојде до конечно знаење. За иронијата да биде уште поголема, нараторот кој не се сомнева во можна релација помеѓу Албертина и Андре ја зема Андре за свој соучесник и ѝ ги соопштува своите сомнежи во однос на можната изневера на Албертина, ѝ сугерира да му помогне во спречувањето на Албертина да се појави на некои од тие средби.

На истиот начин, двојна интерпретација ќе доживее еден момент преживеан во минатото, на кого се накалемуваат новите сомнежи упатени кон Албертина. Еден збор од ликот Еме кој некогаш го оставил индиферентен нараторот, подоцна ќе претставува претекст за натамошни тортури. Имено, Еме не гаи наклонетост кон Албертина, бидејќи откако ја видел со нејзината другарка смета дека таа „не е од добар сој“. Оттука започнуваат и поттиците на Марселовата љубомора, која ќе го наведе да ја постави Албертина пред низа на неизбежни исповеди, налик на грешник кој треба да одговара пред судија за сторените гревови.

Полека, но сигурно, Албертина ги губи своите сили и со неа доминира истрошеноста од расправиите, од докажувањата, од испрашувањата, така што нејзиниот бес почнува да исфрла фрази кои ја разоткриваат гоморејката. Со недовршени реченици кои го ставаат нараторот подолго време во мисла, за на крајот да разоткријат дел од речникот типичен за аргото на содомистите.

Таа немоќ да се управува со своите мисли кои ја отежнуваат дотолку повеќе аргументацијата, колку што се потпираат на лагата, неумешоста да се задржи надворешниот имиџ на пристојноста ја прави Албертина суштество слично на ликовите на Бекет, кои не умеат да ја конструираат сопствената приказна. Ако од една страна наративниот идентитет на Албертина е речиси невозможен под притисоците на нараторот за да ја осознае, во исто толкава мера Албертина е несовршен раскажувач за себеси, контрадикторна и непоткрепена во изјавите.

По трагите на Албертина

Исчезнатата Албертина започнува со настан кој прави остар пресек во нарацијата на романот, барем што се однесува до очекувањата на нараторот. Сепак, ако се суди според „тажните и потчинети трепки“ на Албертина, според прогресивната пасивност на убавата затвореничка, нејзиното заминување уште многу порано стоело како возможно решение за раскинување на симболичните пранги. Непомирливоста со ова напуштање, кое сосема го менува својството на чувствувањата на нараторот во однос на неа, го наведува да посегне по низа стратегии кои би ја вратиле Албертина. На тој начин, ликот како да сака да ја преземе приказната во свои раце, да стане наратор и креирач на понатамошниот тек на љубовната релација со Албертина, да ја одложи нејзината загуба за сметка на тоа да ја врати Албертина и да го оствари планот за брак. Но, за разлика од ренесансната романтична комедија во која конвенциите наложуваат преку макијавелистички итрини да се стигне до посакуваната цел, постапките на нараторот на овој роман ќе бидат залудни, а со настапувањето на непланираната смрт на Албертина оваа љубовна приказна останува засекогаш недовршена.

Обидувајќи се да ја врати Албертина, нараторот се служи со истите средства кои го вознемируваа во постапките на Албертина. За да ја врати Албертина после нејзиното ненадејно заминување, нараторот не користи вистинити искази кои би ѝ го соопштиле неговиот копнеж, туку стратегии кои имаат за цел да влијаат на нејзините одлуки, да ја натераат да го посакува, но тој да ја задржи повластената позиција на човек кој е посакуван, а не на човек кој сака. Без разлика на силината на чувството, обидот да се поседува Албертина ја содржеше истата онаа егоцентрична потреба која влијае на отсуство на чистина во изборот на средствата за да се оствари сопствената намера. И доколку самокритичноста отсуствува во постапките на нараторот, дотолку повеќе неговиот сомнеж е насочен кон моралот на останатите кои се вовлечени во приказната. Тој не само

што се сомнева во моралното поведение на Албертина, во нејзиниот копнеж упатен кон други девојки, туку и наидува на сцена во која Сан Лу, кој дотогаш беше пример за исправност, искажува реплики на суров макијавелизам.

Веста за смртта на Албертина не ја прекинува потрагата на нараторот по минатото на Албертина. Напротив, таа како сè уште да живее во неговите мисли, како сè уште да не може да ја преработи веста за нејзиното исчезнување. Еден спомен ќе надојде неочекувано и ќе ја иницира полициската анкета која ќе треба да ја докаже вината на Албертина. Балбек ќе стане местото налик на поколен простор, каде што можеби се одигрувале некои сцени кои ја натерале Албертина да поцрвени во моментот на споменување на пењоарите и на плажите во овој географски простор. На нараторот повторно му е потребен соучесник кој со своето отсуство на морална конзистентност ќе може да го придружува во неговите намери. И по неколку дена пристигнува веста од Балбек, преку приказната раскажана од страна на жената задолжена за тушевите: Албертина не само што била придружувана од жената во сиво, туку иницирала и останати девојчиња во споменатата игра. Сведоштвото кое би можело да ја смири душата на Марсел откако ќе зададе кобен удар, сепак, не е долго време веродостојно. Имено, Марсел се присетува на зборовите на неговата баба, според кои „Тоа е жена која има болест на лажење“ (Proust, AD : 1989, 102). Во таа мера нараторот е заплеткан во сопствениот копнеж што секој друг може да проникне во лагата за која тој смета дека е успешна. Разумноста е секогаш на страната на оној кој помалку е завлезен во водите на страста, а нараторот останува пред прашањето: „Што можеме со сигурност да тврдиме кога она кое на почетокот го сметавме за можно се покажа прво како лажно, а пак подоцна како точно?“ (Proust, CG: 1988, 351).

Албертина е дете без родители, издржувана од својата тетка, но која ја чека првата шанса за да се ослободи од неа и по можност да ѝ пронајде богата прилика за брак која речиси мора да ја вклучи нејзината пресметлива стратегија поради фактот што Албертина е сиромашна. Но затоа пак закрила наоѓа кај нејзината пријателка Андре, која се сожалува на нејзината несреќа и кај која Албертина буди нежност и инстинкт на заштитништво. Да се има сиромашна и беспомошна девојка чијшто старател би бил нараторот е фантазма која го прогонува уште од почетокот на романот, првично присутна во врска со г-ѓа Германтова.

Обидот да ја врати Албертина преку низа на стратегии кои се состојат во осмислување на причини и лажни образложенија за своите минати поведенија го евоцираат оној турбулентен момент од детството кога малиот Марсел во мракот сака да ја ублажи својата анксиозност преку условот да ја врати мајка си крај себе. Лагата е основниот посредник во реализацијата на копнежот. Сакајќи да ја наведе неговата мајка да ги напушти останатите присутни и да ја помине ноќта покрај него, нараторот испраќа писмо чиј преносител треба да е Франсоа, слугинката со крути морални начела посебно кога се работи за

кодот на ваквите собири. И сцената која се одигрува многу подоцна во Париз поседува свој посредник во ликот на Сан Лу, а се однесува на обидот да се врати Албертина. Недостижноста на Албертина, сеќавањето за тоа да се поседува во целост некое добро, а веднаш потоа да биде загубено, да се обидува со сите сили да го врати е повторна идентификација на Албертина со невозможност да се поседува мајката, како трауматски елемент кој води потекло од детството. Лагата и во двата случаја се покажува како неефикасно средство за да се досегне посакуваното добро. Но, многу повеќе отколку погрешна стратегија, лагата ја открива суштината на копнежот, неговата садомазохистичка основа, неговата димензија на страдање, приклонетоста кон ирационалното дејствување, борбата да се биде на местото на оној кој располага со моќта да постигне возвраќање за својата желба.

Поврзаноста на двете сцени треба да го дефинира копнежот, кај Пруст, но и воопшто, со фактот дека во неговата природа е никогаш да не биде до крај реализиран. За разлика од детството каде што мајката подлегнува на желбите на детето и ја минува ноќта во неговата соба, по поседувањето на Албертина, љубовната приказна завршува со нејзиното бегство и со вечното немирно гонење од страна на нараторот.

Местото на посредник кое во првиот случај го има Франсоаза е заменето со Сан Лу, кој за разлика од неа не претставува морален судија на страстите на нараторот и не учествува во спречувањето на нивната реализација, туку напротив е целосно предаден на соучесништво со својот пријател. Исходот на планот е сепак неуспешен. Албертина не само што не подлегнува на лагата испишана во писмата кои се составени со цел да ја натераат да се врати, туку е децидна во својата одлука да остане засекогаш оддалечена од него во што ја убедуваат токму примената на неговите лажни стратегии. Смртта на Албертина ја симболизира конечната неможност за нејзиното поседување. И самата како субјект на нескротлив копнеж, таа останува само како слика заробена во неговите мисли и продолжува да го опседнува неговиот дух.

Единственото решение би било некој друг да ја пишува приказната за Албертина наместо него: „Романсиерите често прикажуваат во воведот како патувајќи во некоја земја сретнале некој кој им го раскажал животот на некоја личност. Тогаш му даваат збор на тој познаник и она што тој им го раскажува е всушност нивниот роман. Така на пример животот на Фабрис дел Донго му бил раскажан на Стендал од еден монах од Падова. Колку би сакале, кога сме заљубени, односно кога животот на некоја личност ни изгледа мистериозен, да најдеме таков информиран наратор!“ (Proust, *AD*: 1988, 132)

Марсел, всушност, бара наратор кој би знаел да му ја раскаже вистината за Албертина, или омнисциентен раскажувач, ставајќи се себе во ситуација да не биде во повластена позиција на наратор, туку на човек кој е лично засегнат од приказната која треба да ја соопшти и за која не може да добие конечни сознанија.

Делот од романот *Исчезнатата Албертина* може да се нарече токму потрага по наратор, оној кој би ја знаел целата приказна за Албертина и кој конечно би ја пресушил неговата љубопитност. Но, во понатамошниот тек на дејството ќе се види дека од различни причини, таквиот наратор е невозможен, а авторот ќе го стави пред сè акцентот на неверодостојноста на секој од раскажувачите, на нивната колеблива моралност. Значи, постои наратор, но на никој од нив сосема не може да се потпре. Останува само Албертина да стане објект на неговото пишување, а потрагата по неа да прејде во трагање по себеси преку креацијата. Или ако на секоја креација ѝ е потребно верувањето, а не рационалното докажување, во право е Кона кога вели: „Од мометот кога да се сведочи не значи и да се докаже, одлуката за осуда или за ослободување станува прашање на верба (...) Ако копнежот е оној што ја поттикнува вербата, тогаш копнежот е оној кој исто така го предизвикува нејзиното исчезнување. Или можеби вербата исчезнува заедно со копнежот. Да се верува дека Албертина не е виновна, значи да се одржува во живот копнежот по Албертина. И ако Марсел вели дека верува во вината на Албертина, тоа значи дека со тагувањето после нејзината смрт, неговиот копнеж по Албертина ризикува да исчезне“ (Кона : 2013).

Невозможноста да се конструира приказна е еднаква на невозможноста да се создаде наративен идентитет за ликот на Албертина. Испреплетеноста на приказните кои се зачинети со финансискиот интерес и со моралната недоследност на раскажувачите ја ублажува болката на оној кој трага само за момент, сè додека самиот не се посомнева во сведоштвата кои ги чул. Не само што Албертина е склона кон лаги, не само што нараторот употребува неетични стратегии во својата желба за сознание, туку и сите останати ликови се служат со потенцијални лажни сведоштва и се жртви на своите ниски интереси. Пеколниот круг само се стеснува и се замрсува, вклучува нови учесници, но вистината ја остава на темелот на невозможноста. Речиси целиот роман е своевидно прогонство во кое нараторот најпрво не може да ги долови цртите на лицето на Албертина, за подоцна да не може да ја открие вистината за нејзиниот живот.

Заклучок

Споменувајќи го зборот на „суштина“ во врска со Албертина, Пруст како да сака да се повика на основите на сопствената поетика: „За Албертина беше прашање на суштина: што беше таа, на што мислеше, што сакаше, ме лажеше ли“...(Proust, AD: 1989, 98). Имено, токму во *Пронајденото време*, она што се обидува да го достигне преку пишувањето е реализацијата на суштината во реактуализацијата на спомените. Парадоксот се состои во тоа што суштината како што ја дефинира Пруст се потпира на промените на времето, разбирањето

на минатото не ја содржи само вистината, туку и сета имагинација и лага која ја вклучувало тоа време. Албертина на тој начин се идентификува со суштината на светот, а нараторот ја реализира релацијата со суштинското доживување на тајните на животот во неговата мистериозност и пред сè женскост која му ја придодава Пруст. Поврзаноста на двете нешта ќе придонесе за тоа љубовта да се сублимира во креацијата. Од првичната страст која го одвојува од пишувањето на неговиот роман до реализацијата на делото кое претставува надминување на тагата по смртта на Албертина, дејноста на нараторот се состои токму во можноста да се пренесат сите негови мазохистички или егзалтирачки страсти во текстот. Непомирливоста на нараторот на Пруст е, всушност, поведено исходиште кое во одредена мера го зачувува идеалот, под услов истиот да ја доживее трансформацијата во литературен текст.

Користена литература

- [1] *À la recherche du temps perdu*, édition publiée sous la direction de J.-Y. Tadié, Gallimard, “Bibliothèque de la Pléiade”, 4 vol., 1987-1989.– t. 1, 1987. Du côté de chez Swann ; *À l’ombre des jeunes filles en fleurs* (1re partie) ; Esquisses, Introduction, Notices, Notes et variantes, Résumé, Table de concordance. Avec la collaboration de F. Callu, F. Goujon, E. Nicole, P.-L. Rey, B. Rogers et Jo Yoshida.
- [2] t. 2, 1988. *À l’ombre des jeunes filles en fleurs* (2e partie) ; *Le côté de Guermantes* ; Esquisses, Notices et variantes, Résumé, Table de concordance. Avec la collaboration de D. Kaotipaya, T. Laget, P.-L. Rey et B. Rogers.
- [3] t. 3, 1988. *Sodome et Gomorrhe* ; *La prisonnière* ; Esquisses, Notices, Notes et variantes, Résumé, Table de concordance. Avec la collaboration de A. Compagnon et de P.-E. Robert.
- [4] t. 4, 1989. *Albertine disparue* ; *Le Temps retrouvé* ; Esquisses, Notices, Notes et variantes, Résumé, Table de concordance, Notes bibliographiques, Index des noms de personnes ; Index des noms de lieux ; Index des œuvres littéraires et artistiques.. Avec la collaboration de Y. Baudelle, A. Chevalier, E. Nicole, P.-L. Rey, P.-E. Robert, J. Robichez et B. Rogers.
- [5] *Contre Sainte-Beuve*. 1954. Précédé de *Pastiches et mélanges*, et suivi de *Essais et articles*, préface de Bernard de Fallois, Gallimard: Paris.
- [6] Becker, Sander. 2012. *L’œil léger d’Albertine : source de désir et de souffrance*, Marcel Proust Aujourd’hui, (numéro 9).
- [7] Benhaim, Andrée. 2006. *Visages de Proust*, Septentrion: Québec.
- [8] Brée, Germaine. 1950. *Du temps perdu au temps retrouvé. Introduction à l’œuvre de Marcel Proust*. French & European Pubns: New York.
- [9] Cattau, Georges. 1972. *Proust et ses métamorphoses*, Nizet: Paris.
- [10] Compagnon, Antoine. 2008. « Le sens «moral» du narrateur », Proust et la

- philosophie aujourd'hui / sous la direction de Mauro Carbone et Eleonora Sparvoli, Pise, Edizioni ETS, « Memorie et Atti di Convegni, 42 » Coudert, Reymonde. 1998. *Proust au féminin*, Grasset.
- [11] Dubois, Jacques. 1997. *Pour Albertine. Proust et le sens du social*, Le Seuil: Paris.
- [12] Eko, Umberto. 2002. *Sest setnji kroz narativnu sumu*. Alfa, Narodnja kniga: Beograd.
- [13] Felten, Uta. 2008. « Voir, savoir et savourer - le plaisir des yeux et le plaisir du palais chez Marcel Proust », *Die Korrespondenz der Sinne. Wahrnehmungsästhetische und intermediale Aspekte im Werk von Proust / textes réunis par Uta Felten et Volker Roloff*, Munich, Wilhelm Fink.
- [14] Gantrel, Martine. 2000. « Albertine ou l'étrangère : une nouvelle interprétation des « cris de Paris » dans *La Prisonnière* », *Revue d'Histoire Littéraire de la France*, (numéro 1).
- [15] Goujon, Francine. 2011. « Albertine en mousmé : Madame Chrysanthème dans *À la recherche du temps perdu* », *Proust aux brouillons*, Brepols Publisher, Le Champ proustien, Turnhout, Belgique.
- [16] Gramolini, Roberto. 1997. « Albertine et les noms. Étude d'onomastique intertextuelle », *Percorsi intertestuali*, Fasano, Schena.
- [17] Kkona, Christina. 2013. « Le « narrateur informé » ou le roman de l'aimé(e) », *Fabula / Les colloques, À la recherche d'Albertine disparue*, URL : <http://www.fabula.org/colloques/document464.php>.
- [18] Muller, Marcel. 1979. *Préfiguration et structure romanesque dans À la recherche du temps perdu*, French Forum: Lexington.
- [19] – 1965. *Les voix narratives dans « A la recherche du temps perdu »*, Droz: Genève.
- [20] Nerval, Gérard de. 2012. *Sylvie*. Le livre de Poche: Paris.Reille, Jean-Francis. 1979. *Proust : le temps du désir*, Les éditeurs français réunis: Paris.